

8.4.2012 ט"ז ניסן תשע"ב

שלושים למותה של אמא

אנו עומדים כאן ליד הקבר הטרי שלך אמא , ילדיך ונכדיך כאן .
כולם הגיעו לכבודך.

הסוף העצוב שלך הגיע לסימו.

פרק חיים מלא כל כך בעשייה , אנרגיות של לחיות ולמצות . של לעשות עוד
ועוד בלי גבולות אמיתיים של מה הגוף יכול לשאת. או מה הנפש יכולה לקבל.

את , אמא שנלחמת כל חיך על האמת שלך . על התחושות שלך . את
שנלחמת נגד הזרם. היראת לכולם שאומץ הוא המצרך הנכון לחיים אמיתיים.

עשית כל דבר שהיה בו צורך למישהו או למשהו.

האמנת שצריך לעזור לאנשים ולחברה כולה.

תמיד נתת והוספת לתת עד שהגעת לסוף כוחותיך.

התמסרת לעשייה והרגשת שכך צריך לחיות.

לתפיסתך , אדם שלא מעניק לסובביו אינו חי . יש מספיק נושאים שבהם ניתן
לעזור. וזו הייתה המהות שלך. לא קראת לזה עזרה. קראת לזה עבודה.

המילה עבודה הייתה קדושה עבורך.

כל הזמן עבדת. המנוחה שלך הייתה רק בלילה כשהלכת לישון בשעות
מאוחרות מאד .

עבדת שעות על גבי שעות בכל משימה שיש. המשכת בבית לעבוד. תמיד
הייתה לידך קופסה של חוטי התפירה ותקנת כל דבר. או ניקית עוד חלון, או
סדרת ניירת בחדר השני.

כל הזמן היית עסוקה בלעבוד.

במהלך השבעה הגיעו אנשים שספרו כמה עזרת להם בכל נושא:

אם זה לנהל את חשבונות העסק שלא הצליחו לנהל בעצמם, למצוא מילגה ללימודים עבור סטודנט חדש, או להכין ביטוח לחו"ל או להביא בגדים מתל אביב. תמיד מצאת את היכולת שלך לתת למי שזקוק.

היה לך חשוב להשפיע על הסביבה. התעניינת בכל מה שקורה בקיבוץ.

היית ערנית מאד לכל תהליך. ישבת עם אבא ושוחחתם על כל תקנון או דיון באסיפה. הגעתם שניכם תמיד לכל אסיפה. ישבתם בשולחן ראשון כדי לשמוע ולהשמיע. תמיד היה לך מה להגיד בכל נושא.

השנים האחרונות לחייך היו האנטי תזה לכל מה שהאמנת בו. ישבת מוגבלת בכסא הגלגלים ולא יכולת יותר לעשות דבר. אמרת לי שמי שלא עובד אין לו זכות חיים.

הדבר היחידי שהוציא אותך מהעשייה היו הנפילות הקשות שאפיינו את 15 השנים האחרונות.

האירועים המוחיים היו הבעיה הבריאותית שהביאה לך הפסקות בעשייה. היית נופלת ושוב קמה.

אבא תמיד אמר שאת מסוכנת כי את לא מבינה את המגבלות שלך. למעשה לא קבלת אותם וכך הצלחת לקום שוב ושוב.

עד הנפילה הקטלנית שסגרה את האפשרויות להשתקם.

וכך למעשה סיימת חיים כל כך פעילים ומלאים.

אני מתחילה להתרגל לכך שבית תמר אינו מקום בסדר היום שלי. אין כבר במי לטפל.

זהו הכל הסתיים. את כבר לא סובלת. את נחה ליד אבא ושם התחלתם את הסבב החדש שלכם ביחד בחיים של מעלה.

יהי זכרך ברוך

אראלה

2012 1/4 N

ט"ז בניסן, תשע"ב

אימא יקרה,

התאספנו ליד קברך כדי לציין חודש ראשון בלעדייך. עלי לספר כי היה זה חודש ארוך מאוד עבורי, רצוף ברגעים לא קלים. בכמה מובנים נידמה שהעמידה כאן עתה היא אף קשה יותר מאשר ביום הקבורה.

הראש מבקש לספר על כל מעשי ידייך, על הדברים הרבים בהם היית שותפה, רגעים גדולים וקטנים. והנה, הלב מנצח ומציף דווקא בתמונות ובתחושות, ברגעים ובשיח הצנוע שניתן היה לקיים עימך בשנותייך האחרונות.

בתקופה זו נשזרה ברגשותינו דאגה בלתי פוסקת וככל שזו גברה, כך גם התעצמה האהבה אלייך. הדבר קרה לאורך שנות המוגבלות, מהפגיעות הראשונות ועד לסיום, מליווייך כשאת נתמכת בידי מטפלת סיעודית ועד לימי הסוף ב"בית תמר", ביתך האחרון. נאבקת באומץ ובעוצמה עיקשת באירועים המוחיים, כשאת שבה ומשיגה שליטה, ולו קטנה, בגוף ובתנועותיו. בכוחות הגדולים שאיפיינו אותך תמיד, את הזדקפת, קמת וצעדת מעט. עם הזמן הלך הגוף ובגד, הצלחת להניע לרגע את זרועותייך ואח"כ רק אצבעות האוחזות בחפץ מוכר. בתקופה האחרונה היה זה רק פיך שביטא את נפשך הסוערת, על הכאבים הרבים שגרו בו. בסיום היו אלו רק מילים בודדות שקישרו אתנו לאמא שלנו שידעה תמיד לבטא כל דבר החשוב לה. השבועות האחרונים היו לנו קשים, קשים מאד; היו אלו פנייך העצובות ועינייך המביטות. בתנועות ראשך פנית וביקשת עוד ביקור אחד בשמש או כפית של תה להרטיב את הנשמה.

לכאורה, כאן תפקידנו, נתינה נטו: חיבוק על פני דיבור, שקט על פני רעש, החזקת היד התומכת... וזהו. למעשה, קיבלנו רבות גם אז. כאשר סיימנו ביקור נוסף והלב כאב, נחתך על מראה הסבל ומהותו, הבנו כי כל שהות לידך אמא, תורמת ומעניקה לנו שיעור ומתקנת אותנו מעט.

לסיפורך, כמו למאות אלפי ניצולי שואה אחרים, נילוויית דרמת הריסוק והאבדן ואז הרכבה חדשה לגזע שנכרת והנצת ענפים ממין אחר על השורש הטמון באדמה. לימודייך שנקטעו בגיל מוקדם והתלישה שחווית, מנעו ממך מסלול מובנה שבוודאי סימנו ההורים להמשך. בדרך זו היית מפתחת את כישוריך הרבים והופכת להיות צעירה יהודיה גרמניה גאה, דור ראשון למהגרים ממזרח. בין כישורים אלו - היכולת להתחבר לבני אדם ואף להובילם, היכולת לניהול כלכלי וחשיבים בריאים של יזמות טבעית. נראה כי בית העסק הגדול שפיתח אביך בתחום ההלבשה, יכול היה להציע דרך אחת לפיתוח אישי כזה.

אך התכונות לא נעלמו עם הוצאתך מגרמניה, רגע לפני פרוץ האש. הן אף בלטו דווקא במסלול החלוצי החדש, שאליו הוטלת. ניתן להזכיר תחנות שונות ואזכיר שלוש בולטות. הפיכתך לאחות אחראית על אוניית המעפילים הגדולה החותרת לא"י הסגורה ואח"כ גם במחנה בקפריסין, מביאה מזור למאות מבקשי תמיכה רפואית ובעיקר לאמהות צעירות ולתינוקות בהן טיפלת.

תחנה שנייה הייתה בריכוזך במעין צבי את מה שכונה בטעות "מחסן ההלבשה" של ילדי הקבוצה; בין ערימות הבגדים ותאי העץ הענקיים, בראש צוות תופרות ומתקנות וממיינות, ליד שולחן עמוס ניירת ודברי טקסטיל, מיצית מיכולתך לתת המירב באמצעים העניים בהם חיינו אז; חולצת הפלנל לזו ומכנסי העבודה לזה, שאחיו או חברו הבוגר לבשו עד אותו יום... ימי "המדידות" האין סופיים ניראו לך החשובים בעולם. ביצעת תפקיד זה שנים ארוכות באהבה, במחויבות ובתשומת לב בלתי פוסקת.

בשיא פעילותך - הוזמנת לנהל את מחלקת ההלבשה של תנועת "האיחוד" ואח"כ של כל התנועה הקיבוצית. משייטת בין מאות קיבוצים, פוגשת ברכוזת ה"מחסנים"

והגזברים, אנשי המשק והחינוך, מפיקה תקציבים שנתיים ותזכירי אירגון – פרוחת וחשת כי הוכרו כישורייך.

אמא יקרה,

בביתך – ביתנו אצרת דברים כנמלה חרוצה. נהגת לשמור ולא לזרוק, לאחסן ולא לוותר על כמעט דבר.

כניצולי שואה רבים, נראה כי הושגה כאן מטרה כפולה; מחד, לחימה בתחושה כי אירועי החיים הם דבר חסר ערך, לטובת מתן המשמעות, המשכיות וקיום של קבע גם לחיים הפעוטים לכאורה. כך נשמרו בבית; פתק ישן ומכנסיים שבעליהם התרחב, קופסת סיכות ותיקה מאד ומכתב מצהיב בן 70 או 7 שנים.

מאידך, היתה לכך מטרה נוספת. סידור הזיכרונות ושמירתם מאפשרים לדמות כי לא היו באמת הקטיעה והאימה, השבר והחורבן; ככל שניצברת עוד איגרת "שנה טובה" ישנה או תמונה מטושטשת, ניתן לחוש לכאורה שזהו המשך הזיכרון הרגיל, כבכל משפחה, כמו בכל מקום אחר...

בבואנו לסדר ולפרק את תכולת הבית, נדהמנו שוב מכמות הפריטים שדאגת להחזיק והבנו מעט יותר ממה שנכתב כאן.

אמא,

סיפר לי בימי השבעה אדם מבוגר שהתייתם מאמו לאחרונה כי נידהם מעוצמת האובדן שחש והוא כבר בא בימים, עשה ויצר.

ואכן, תחושת החסר אינה מרפה, הבור שלנו מתקשה להיסגר.

אלדד, מאי 2012